

Д. С. Корольов,
к. е. н., генеральний директор корпорації "ДЕТАЛЬ ВАГОН ГРУП"
ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0009-4883-1739>

DOI: 10.32702/2306-6814.2025.2.102

СУЧАСНІ ГЛОБАЛІЗАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ: ОСОБЛИВОСТІ ТА ВПЛИВ НА ДІЯЛЬНІСТЬ ТА СТАБІЛЬНІСТЬ КОРПОРАЦІЙ

D. Korolov,
PhD in Economics, General Director of the Corporation "DETAIL VAGON GROUP"

MODERN GLOBALIZATION PROCESSES: FEATURES AND IMPACT
ON THE ACTIVITY AND STABILITY OF CORPORATIONS

У статті досліджено сутність категорії глобалізація, сформовано позитивні та негативні наслідки сучасних глобалізаційних процесів на діяльність корпорацій та економіки держави. Констатовано, що позитивним впливом є розширення ринків збуту, доступ до нових технологій, залучення інвестицій, зростання конкурентоспроможності, підвищення рівня життя. Однак, те саме може породжувати й негативні наслідки глобалізації: залежність від іноземних ринків, зростання безробіття, екологічні проблеми, втрата культурної ідентичності, ризик фінансових криз. Доповнено перелік ризиків глобалізації.

Виявлено вплив глобалізаційних процесів та розвитку транснаціональних корпорацій на державні корпорації та національну економіку.

Надано пропозиції щодо розширення основних трендів, які мають бути враховані в діяльності корпорацій та компаній для успішного функціонування та розвитку в умовах глобалізації.

The article examines the essence of the category of globalization, forms positive and negative consequences of modern globalization processes for the activities of corporations and the state economy. It has been established that the positive impact is the expansion of sales markets, access to new technologies, attraction of investments, increased competitiveness, improvement of living standards. However, the same can also give rise to negative consequences of globalization: dependence on foreign markets, rising unemployment, environmental problems, loss of cultural identity, the risk of financial crises. This is mostly due to the high dependence on international markets and the economic situation of the participating countries. The list of globalization risks has been expanded.

The influence of globalization processes and the development of transnational corporations on state corporations and the national economy is revealed. The entry of transnational corporations into the state market threatens the monopolization of areas of activity that are profitable for them, the outflow of qualified personnel, the reduction of mineral resources, the outflow of capital, etc.

It is substantiated that the main trends in the effective operation of corporations and companies are: artificial intelligence and automation, transition to environmental sustainability, digitalization of financial services, reorientation to the modern preferences of the younger generation, development of metaverses, growing demand for cybersecurity, remote work and "hybrid office", global supply chains: sustainability and localization, the emergence of new models of cooperation. Proposals are provided for expanding the main trends that should be taken into account in the activities of corporations and companies for successful functioning and development in the context of globalization. It is argued that corporate social responsibility of business is one of the key factors that can effectively facilitate the entry of state corporations and companies into international markets, since, although it is not regulated by law, it is an important tacit element of trust and cooperation.

Ключові слова: глобалізація, вплив глобалізаційних процесів, корпорації, транснаціональні корпорації, корпоративна соціальна відповідальність, сучасні тренди розвитку корпорацій.

Key words: globalization, influence of globalization processes, corporations, transnational corporations, corporate social responsibility, modern trends in corporate development.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ЧИ ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ

Глобалізація в сучасному світі є об'єктивним масовим явищем всесвітнього масштабу, яка безумовно має дуальну природу. З одного боку вона може вивести підприємства, компанії корпорації і державу на високий економічний рівень, а з іншого — призвести до занепаду. Тому, дослідження такого дуального впливу є дуже важливим сьогодні. Звісно, фактично вплинути на глобалізаційні процеси не є можливим, але контролювати та регулювати їх на локальному рівні необхідно.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Глобалізаційним процесам, їх проявам та наслідкам присвячено багато праць. Дослідниця Осіпова С. В. [1] в своїх працях розкриває питання впливу глобалізації на сучасні економічні моделі. Науковці Кухарик В. та Шрамко О. [2] досліджують діяльність транснаціональних корпорацій в Україні в умовах війни. Капранов М. [3] присвячує свої праці дослідженню впливу транснаціональних корпорацій на поширення процесу глобалізації. Праці Лясоти А. Є. [4] присвячені політичним ризикам та перспективам глобалізаційних процесів в сучасному світі та Україні. Також цікавим дослідженням є соціально-філософський контекст перспектив та небезпек глобалізації Гордійчук О. [5]. На окрему увагу заслуговує праця: "Вплив глобалізаційних процесів на українську економіку: аналіз та стратегії" авторів Різник Д. В., Ємець В. В., Магнушевська Т. М. [6], де пропонуються заходи для безпечної інтеграції України у світову глобалізовану спільноту.

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ (ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ)

Метою статті є дослідження особливостей глобалізаційних процесів, їх впливу на діяльність корпорацій та економіки держави в цілому та розробка пропозицій щодо розширення трендів розвитку корпорацій в умовах глобалізації та розвитку транснаціональних корпорацій.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Глобалізація є об'єктивним всеохоплюючим трансформаційним процесом планетарного масштабу, оскільки за своїм сутнісним значенням являє собою інтеграцію та уніфікацію політики, релігії, технологій, інформації, економіки, торгівлі, культури, соціальних та трудових аспектів тощо у всесвітній простір. Як і будь-яке явище такого масштабу, глобалізація має як позитивні, так і негативні наслідки (рис. 1).

До позитивного впливу сучасної глобалізації відносимо наступне:

1. Розширення ринків збуту. Глобалізація сприяє виходу підприємств на міжнародні ринки збуту, тим самим збільшуючи обсяги продажів, кількість клієнтів та партнерів. В наслідок цього зростає прибуток, досягається стабільність та ефективність розвитку, що має позитивний вплив на економіку держави.

2. Доступ до нових технологій. Глобалізаційні процеси забезпечують широку доступність новітніх технологій та інновацій, впроваджуючи які, локальні компанії можуть збільшити обсяги виробництва, покращити якість продукції, робіт та послуг, підвищуючи цим ефективність своєї діяльності.

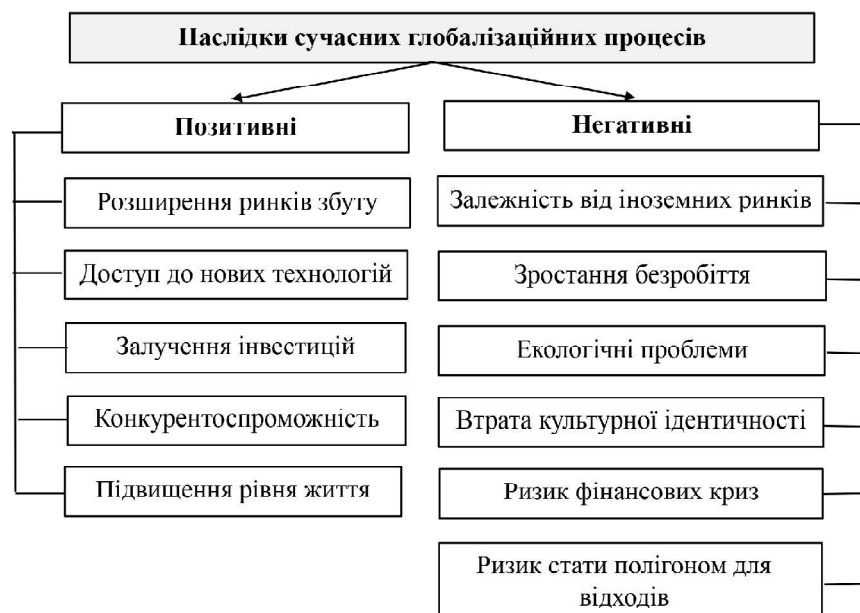

Рис. 1. Позитивні та негативні наслідки сучасних глобалізаційних процесів

Джерело: сформовано на основі [7] з доробкою автора.

3. Залучення інвестицій. Завдяки глобалізації розширюються кордони для іноземних інвестицій, створюється більш сприятливий інвестиційний клімат, що сприяє розвитку малого та середнього бізнесу, створенню нових робочих місць, впровадженню нових технологій тощо.

4. Конкурентоспроможність. Глобалізація сприяє й підвищенню конкурентоспроможності, оскільки вихід на міжнародні ринки вимагає високої якості продукції, інноваційних та нестандартних рішень, стійкості та наполегливості щоб забезпечувати конкуренцію на рівні з іноземними підприємствами.

5. Підвищення рівня життя. Супутнім глобалізаційним процесом виступає розвиток економіки, що сприяє збільшенню доходів громадян та веде за собою покращення соціальної сфери (медицина, культура, освіта, спорт тощо). Все це є стабілізаційними чинниками підвищення рівня та якості життя населення.

Негативним впливом сучасних глобалізаційних процесів є:

1. Залежність від іноземних ринків. Глобалізація обов'язково впливає на масштаби експортної продукції, вони суттєво зростають, безумовно стаючи залежними від стану та змін на світовому ринку (економічні кризи, загострення політичної ситуації, зміни попиту, непередбачувані коливання курсу валют), що в свою чергу негативно впливає на національну економіку.

2. Зростання безробіття. Завдяки процесу глобалізації збільшується кількість робочих місць та їх різноманітність. Однак є великі ризики: такі робочі місця можуть бути тимчасовими через зростання успішності підприємств, вони можуть переміщувати свій бізнес за кордон, а вразі занепаду через величезну конкуренцію скорочувати виробництво та кількість працюючих. Все це призводить до збільшення безробіття в державі.

3. Екологічні проблеми. Збільшуючи обсяги виробництва, підприємства намагаються забезпечити власною продукцією якомога більший сегмент ринку, що став їм доступний завдяки глобалізації. Але на жаль цей про-

цес веде до збільшення шкідливих викидів у навколишнє середовище та швидкому скороченню корисних копалин.

4. Втрата культурної ідентичності. Зацікавленість та мода на іноземні продукти, одяг, взуття, продукти харчування, традиції, свята і сьогодні мають величезний вплив на мешканців нашої країни, а з розвитком глобалізації, вони стають ще більш активними.

5. Ризик фінансових криз. Глобальний вихід вітчизняних підприємств на світові ринки, робить державу уразливою до економічних криз, оскільки тісна співпраця багатьох країн, серед яких хоча б одна охоплена кризою, може призвести до економічного занепаду всіх співучасників [7].

6. Ризик держави стати полігоном для різного роду відходів, в тому числі ядерних. Вважаємо доцільним додати даний пункт до негативних наслідків глобалізації, оскільки вона розширює кордони для діяльності фактично у всіх сферах, тому такий значний ризик не можна ігнорувати, особливо в ситуації військового стану.

Не можна також не відмітити вплив транснаціональних корпорацій на економіку та ринковий сегмент. Будь-яка іноземна компанія, що заходить на внутрішній ринок іншої держави, попередньо проводить детальний аналіз перспектив, прагнучи захопити якомога більшу частину ринку. Зазвичай акцент робиться на найбільш слабких національних сегментах. Тим самим ще більше ускладнюється ситуація для вітчизняних виробників, яких або поглинають, або частково / повністю витісняють. Однак, при цьому забезпечується доступ до більш дешевих, але якісних ресурсів; завдяки напливу інновацій, покращується якість вітчизняної продукції; і що дуже важливо — з'являється свобода перетину товарів за кордон.

Необхідно зауважити, що грамотний контроль та регулювання діяльності транснаціональних корпорацій з боку держави допоможе максимально мінімізувати вплив негативних факторів та максимізувати дію позитивних. Це є вагомим чинником, оскільки наслідки гло-

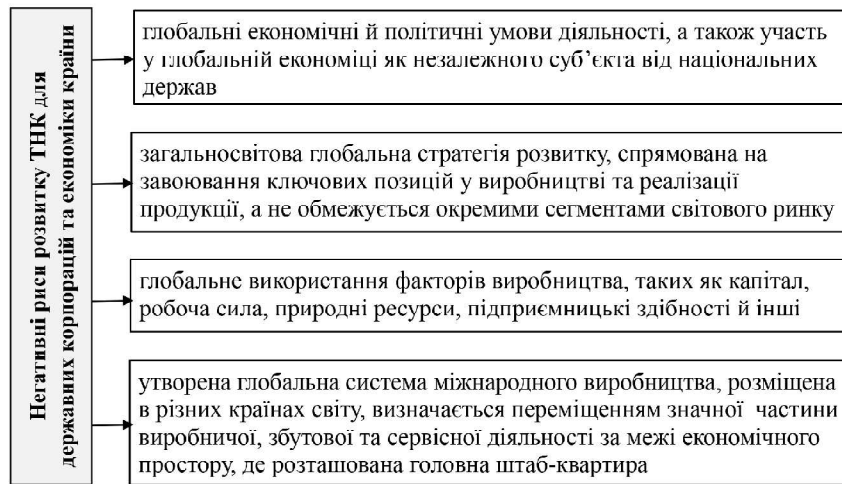

Рис. 2. Негативні риси розвитку транснаціональних корпорацій для державних корпорацій та економіки країни

Джерело: сформовано автором на основі [2, с. 316].

балізаційних процесів можуть бути у рівній мірі, як зі знаком плюс, так і зі знаком мінус, а також можуть призвести і до колосального підйому економіки, і до критичного занепаду.

Для державних корпорацій глобалізаційні процеси також можуть мати, як позитивні, так і негативні наслідки. З одного боку, корпорації є більш потужними та конкурентоздатними ніж поодинокі підприємства і мають більше шансів на ефективне функціонування, стабільність, розвиток на світовому ринку, а з іншого — при переоцінці власних можливостей, так само можуть бути витіснені з ринку або ж підпасти під процес поглинання з боку могутніших іноземних компаній. І знову ж таки, при позитивному розвитку подій, це сприятливо впливатиме на економіку держави, збільшуючи прибутки, підвищуючи інвестиційну привабливість, забезпечуючи зростання ВВП, і навпаки, при негативному розвитку — національна економіка може постраждати, оскільки зазвичай капітал поглинених підприємств контролюється країною, де була започаткована компанія-поглинач.

Процеси глобалізації створюють дуже сприятливий клімат для розвитку саме транснаціональних корпорацій, що може дуже несприятливо вплинути на дер-

жавні корпорації та на країну в цілому, оскільки нехтуються національні інтереси. До таких загроз слід віднести наступне (рис. 2).

Все це породжує несприятливі умови для розвитку державних корпорацій. Наявність ТНК на державному ринку призводить до скорочення природних копалин, відтоку капіталу та кваліфікованих кадрів, монополізації вигідних для них ринків тощо. Відомо, що від 70 % до 90 % всіх товарів, робіт та послуг контролюють саме транснаціональні корпорації. За результатами досліджень науковців з Вищої технічної школи Цюріха, було виявлено, що 40 % світового доходу контролюється лише 147 корпораціями, а інші 60 % — компаніями, які так чи інакше з ними пов'язані [8].

Ключовим фактором, який може стримувати, регулювати та впливати на таке глобалізаційне явище, як діяльність іноземних транснаціональних корпорацій, безумовно є законодавча база приймаючої країни. Вона повинна забезпечити вигідні умови для обох сторін щодо виходу на державні ринки, стримувати монополізацію, надавати переваги вітчизняним виробникам, забезпечувати працевлаштування українських громадян. Крім того, варто приділити увагу створенню та розвитку українських, як національних, так і транснаціональ-

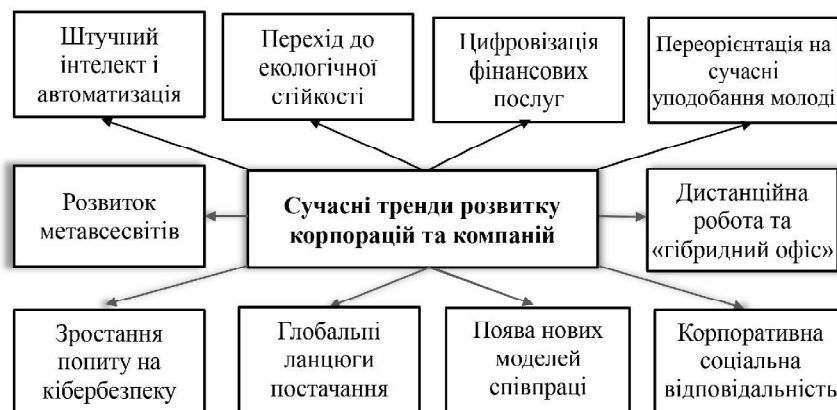

Рис. 3. Сучасні тренди розвитку корпорацій та компаній

Джерело: сформовано на основі [9] з доробкою автора.

них корпорацій, що сприятиме виходу України на міжнародні ринки, налагодженню вигідних зв'язків, захисту економічних інтересів, підвищенню конкурентоспроможності за межами держави тощо.

Глобалізація є явищем складним і неоднозначно діє за різних умов. Відповідно, зараз, в умовах військового стану, для глобалізаційних процесів в нашій країні не найсприятливіший час: багато підприємств зачиняються, іноземні компанії виводять свій бізнес, інвестори бояться вкладати свої кошти. Тому її вплив на національні корпорації може бути дещо інакшим і складним. Однак, для ефективної діяльності та розвитку, за рекомендаціями Forbes та The Economist на 2025 рік, необхідно врахувати наступні тренди (рис. 3):

Штучний інтелект і автоматизація. В умовах масової цифровізації та автоматизації більшості процесів на підприємствах, штучний інтелект дедалі більше укріплює свої позиції і набирає обертів, виконуючи багато аналітичних функцій, а автоматизація не лише виробництва, сприятиме підвищенню ефективності діяльності та зменшенню витрат.

Перехід до екологічної стійкості. Соціальна відповідальність бізнесу є одним з ключових факторів, який відіграє першочергову роль у існуванні й розвитку підприємств, а також довірі інвесторів у всіх високорозвинених країнах. Екологічна складова має стати невід'ємною частиною діяльності корпорацій для ефективного функціонування та співпраці з місцевими та закордонними партнерами

Цифровізація фінансових послуг. Процес цифровізації набуває колосального поширення, в тому числі й в секторі фінансових послуг. Це неодмінно слід враховувати під час укладання контрактів та угод, а також при взаємодії з різними банками та партнерами. Очікується швидкий розвиток таких фінансових технологій, як цифрові валюти центральних банків, блокчейн та смарт-контракти.

Переорієнтація на сучасні уподобання молодого покоління. Сучасна молодь зростає у світі сучасних технологій, відповідно погляди на традиційні товари, роботи, послуги та діяльність в них є інакшими, більш прогресивними та новітніми. Тому, діяльність корпорацій має враховувати ці уподобання, концентруючи увагу на соціальній відповідальності, інклюзивності та персоналізації.

Розвиток метавсесвітів. Метавсесвіт є віртуальним простором, платформою, майданчиком, де стає можливим поєднання віртуального та реального світу. Він може ефективно слугувати не лише для розваг, а й для навчання, ведення бізнесу, проведення конференцій, корпоративних зустрічей та іншого плану заходів.

Дистанційна робота та "гібридний офіс". Корпораціям необхідно бути готовими до того, що поряд зі звичним дистанційним форматом роботи співробітників, більшого поширення може набути дуальна форма, що поєднуватиме роботу з дому та в офісі, а це може вплинути на витрати підприємств. Однак, з іншого боку, встановлюючи певні графіки виходу співробітників на робочі місця, зменшуються потреби в наявності великих офісів, тим самим можна скоротити і витрати підприємства за рахунок оренди менших приміщень.

Зростання попиту на кібербезпеку. Масова цифровізація та технології, що знаходяться в постійному розвитку, автоматично несуть за собою небезпеку кібератак. Це вимагає більше пильності та уваги до захисту даних, що в свою чергу потребуватиме більших інвестицій в засоби кіберзахисту.

Глобальні ланцюги постачання: стійкість та локалізація. Складні ситуації нестабільності, наразі військові події в Україні, зміни або нестабільність торговельних відносин мають спонукати корпорації до локалізації виробництва, що може посприяти покращенню економічних показників держави, а також до диверсифікації постачальників, з метою забезпечення безперебійних поставок необхідних товарів у разі їх відсутності в одного із таких постачальників.

Поява нових моделей співпраці. Ефективна співпраця між корпораціями, підприємствами, компаніями та установами, зайнятими науковою діяльністю, сприятимуть розробці кардинально нових та інноваційних продуктів [9].

Ще одним важливим трендом, який в рамках глобалізаційних процесів варто додати до цього переліку, є соціальна відповідальність бізнесу в усіх її проявах. Корпоративна соціальна відповідальність є провідним трендом у співпраці з міжнародними компаніями. За кордоном цей аспект відіграє одну з ключових ролей при встановленні партнерських взаємовідносин, співпраці, під час прийняття рішення щодо інвестування і взагалі довіри й поваги до опонента. В Україні КСВ також набуває розвитку, але ще знаходиться на початкових етапах. Тому, впровадження соціальної відповідальності бізнесу в діяльність компаній, особливо великих, таких як корпорації, сприятиме позитивним перспективам.

ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК У ДАНОМУ НАПРЯМІ

Глобалізація, як явище всесвітнього масштабу, може мати як позитивні так і негативні наслідки для діяльності корпорацій і держави в цілому. Врахування особливостей глобалізаційних процесів, ретельний аналіз їх прояву в різних та адаптованих до нинішніх реалій ситуаціях може мінімізувати їх негативний прояв та максимізувати позитивний. Крім того, необхідним є своєчасне реагування на глобальні зміни та світові інновації, які провадяться світовими лідерами в різних галузях діяльності. Констатовано вплив глобалізаційних процесів та розвитку транснаціональних корпорацій. Запропоновані пропозиції щодо розширення трендів розвитку корпорацій та компаній, що сприятимуть підвищенню конкурентоспроможності, ефективній діяльності та мінімізації ризиків. Перспективами подальших досліджень можуть стати формування інструментарію антикризового управління діяльністю корпорацій.

Література:

1. Осіпова Л. В. Вплив глобалізації на сучасні економічні моделі: нові виклики та можливості. Економіка та суспільство. Випуск № 66 / 2024. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/4590>

2. Кухарик В., Шрамко О. Діяльність ТНК в Україні в умовах війни. Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії. Розділ V. Міжнародні економічні відносини, 1 (18), 2024. С. 312—325. URL: <https://relint.vnu.edu.ua/index.php/relint/article/view/378/352>

3. Капранов, М. Вплив ТНК на поширення процесу глобалізації. Вісник Приазовського Державного Технічного Університету. Серія: Економічні науки, (1(38)). 2023, С. 56—60. URL: https://journals.uran.ua/ves_pstu/article/view/280833

4. Лясота А. Є. Глобалізаційні процеси в сучасному світі та Україні: політичні ризики та перспективи. Регіональні студії, 2020, № 23. С. 32—37. URL: <http://regionalstudies.uzhnu.uz.ua/archive/23/8.pdf>

5. Гордійчук О. Перспективи та небезпеки глобалізації: соціально-філософський контекст. Вісник Львівського університету. Серія філос.-політолог. студії. 2021. Випуск 39. С. 30—37. URL: http://www.fps-visnyk.lnu.lviv.ua/archive/39_2021/4.pdf

6. Різник Д. В., Ємець В. В., Магнусевська Т. М. Вплив глобалізаційних процесів на українську економіку: аналіз та стратегії. Академічні візії. Випуск 28/2024. URL: <https://academy-vision.org/index.php/av/article/view/929/830>

7. Вплив глобалізації на національну економіку: плюси та мінуси. Умн. 4 грудня 2024. URL: <https://umn.com.ua/vplyv-globalizacziyi-na-naczionalnu-ekonomiku-plyusy-ta-minusy/>

8. 50 корпорацій, які керують світом (список). УНІАН. 11.10.2024. URL: <https://www.unian.ua/world/558686-50-korporatsiy-yaki-keruyut-svitom-spisok.html>

9. Прибутки та ринкова капіталізація найбільших компаній світу у 2024: огляд. 25.11.2024. Інтернет-портал PaySpace Magazine. URL: <https://psm7.com/uk/business/prybutky-ta-rynkova-kapitalizacziya-najbilshyh-kompanij-svitu-u-2024-oglyad.html>

References:

1. Osipova, L.V. (2024), "The impact of globalization on modern economic models: new challenges and opportunities", *Ekonomika ta suspil'stvo*, vol. 66, available at: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/4590> (Accessed 25 Dec 2024).

2. Kukharyk, V. and Shramko, O. (2024), "Features of TNC activities on the ukrainian market during war", *Mizhnarodni ekonomichni vidnosyny*, vol. 1 (18), pp. 312—325, available at: <https://relint.vnu.edu.ua/index.php/relint/article/view/378/352> (Accessed 25 Dec 2024).

3. Kapranov, M. (2023), "The influence of TNCs on the spread of the globalization process", *Visnyk Pryazov's'koho Derzhavnoho Tekhnichnoho Universytetu*. Seria: Ekonomichni nauky, vol. 1 (38), pp. 56—60, available at: https://journals.uran.ua/ves_pstu/article/view/280833 (Accessed 25 Dec 2024).

4. Liasota, A.Ye. (2020), "Globalization processes in the modern world and Ukraine: political risks and prospects", *Rehional'ni studii*, vol. 23, pp. 32—37, available at: <http://regionalstudies.uzhnu.uz.ua/archive/23/8.pdf> (Accessed 25 Dec 2024).

5. Hordijchuk, O. (2021), "Prospects & dangers of globalization: socio-philosophical context", *Visnyk L'viv's'koho universytetu*. Seria filos.-politoh. studii,

vol. 39, pp. 30—37, available at: http://www.fps-visnyk.lnu.lviv.ua/archive/39_2021/4.pdf (Accessed 25 Dec 2024).

6. Riznyk, D.V. Yemets', V.V. and Mahnushevs'ka, T.M. (2024), "The impact of globalization processes on the Ukrainian economy: analysis and strategies", *Akademichni vizii*, vol. 28, available at: <https://academy-vision.org/index.php/av/article/view/929/830> (Accessed 25 Dec 2024).

7. Umn (2024), "The impact of globalization on the national economy: pros and cons", available at: <https://umn.com.ua/vplyv-globalizacziyi-na-naczionalnu-ekonomiku-plyusy-ta-minusy/> (Accessed 25 Dec 2024).

8. UNIAN (2024), "50 corporations that rule the world (list)", available at: <https://www.unian.ua/world/558686-50-korporatsiy-yaki-keruyut-svitom-spisok.html> (Accessed 25 Dec 2024).

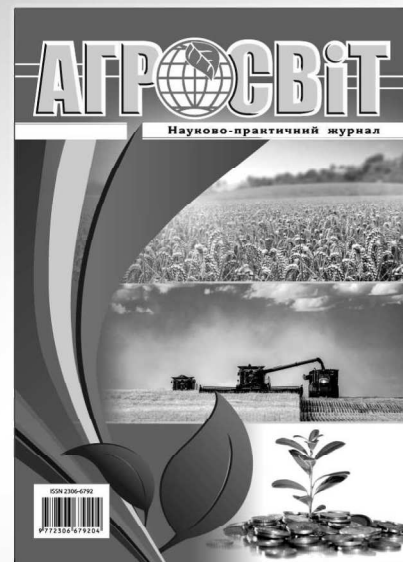
9. PaySpace Magazine (2024), "Profits and market capitalization of the world's largest companies in 2024: an overview", available at: <https://psm7.com/uk/business/prybutky-ta-rynkova-kapitalizacziya-najbilshyh-kompanij-svitu-u-2024-oglyad.html> (Accessed 25 Dec 2024).

Стаття надійшла до редакції 08.01.2025 р.

АГРОСВІТ

<https://nauka.com.ua>

Передплатний індекс: 23847

Виходить 24 рази на рік

**Журнал включено до переліку
наукових фахових видань України
з ЕКОНОМІЧНИХ НАУК (Категорія «Б»)**

Спеціальності – 051, 071, 072, 073, 075, 076, 292